

Mořic Klein: Kusem dědy, kusem sebe

Pravidelně dvakrát za rok vždy v jiném ročním období nasedám do autobusu linky Příbram-Tábor, vystupuji z něj ve vesnici Petříkovice a odtud nastupuji cestu krajem na pomezí středních a jižních Čech. Kdykoli jsem Petříkovicemi projížděl jako malý kluk, těšil jsem se, že v zahradě před jednou chalupou uvidím kovově šedý vrak vojenského letadla. Ale jak jsem vyrostl, zešedivěla ta klukovská atrakce i mým očím a okolní kraj mě začal přitahovat jiným magnetismem.

Z Petříkovic vycházím po asfaltové silnici, která se zvolna svažuje mezi poli a loukami občas zčeřenými křovím. Jde se po ní, jako kdyby se člověk vzdaloval od břehu a mizel hlouběji a hlouběji pod hladinou. Asi po kilometru a půl měním směr a scházím z hlavní silnice na vedlejší. U odbočky stojí obří stavba složená z několika různě velkých hangárů jakoby vmáčknutých tu větším, tu menším tlakem do sebe. Tři z hangárů zabírá autodílna Klatovský, čtvrtý hangár nejspíš pan Klatovský obývá se svojí rodinou. Do změní hangárů je jako z velké výšky a s ohromnou silou vražený mohutný komín, který pravidelně vyhazuje k nebi po velkých lopatách těžký kouř. A naproti Klatovským zchátralý statek, z něhož jsou vidět jen chlívky a stáje a hnojiště.

Od odbočky stoupá silnice vzhůru, úží se, a přestože je zapuštěná do matérie konce světa, zažil jsem na ní nečekaně velký ruch. Alespoň v předjaří jsem z ní často uskakoval autům projíždějícím v obou směrech, jako kdyby to s dobou nějak souviselo a i auta se drala či startovala zpod sněhu. Na podzim mě tu neminulo auto ani jedno a jediné, co zaokrouhlovalo a podtrhávalo zdejší ticho a nehybnost, bylo kroužení dravce nad zasněženou plání.

Cesta dostoupá až k Brtci, což je první vesnice, ve které potkávám lidi. Přestože někdy jen v představě, přesněji ve vzpomínce. Doprovázel jsem několikrát svého dědu, když chtěl navštívit své vzdálené příbuzné z Brtce, Čapkovy, a řízení auta sám už nezvládal. O Čapkových bych měl mluvit spíš jako o dávných příbuzných. Sice byl pro ně děda strýcem, ale příliš se asi v minulých letech nevyhledávali, to až v době, kdy se dědovi začaly rozostřovat události přítomné a umanutě lpěl na tom, že naváže na události prastaré, dávné. Pak právě začal vyhledávat hroby příbuzných zemřelých a svými zastávkami překvapoval příbuzné živé, s nimiž se třeba už po desetiletí nestýkal. Čapkovi patřili mezi ně. Ve štítě jejich chalupy oznamovala plechová cedule, že provozují pohostinství. Tím pohostinstvím byla místnost, přes kterou se z chodby chalupy šlo do kuchyně. Uprostřed místnosti spojené dva stoly překryté igelitovým ubrusem, u stolů a zároveň už přiléhající ke zdem rozviklané dřevěné lavice. V chodbě několik na sobě naskládaných bas, odtud se podávali do hostinské místnosti lahváče protivínského pivovaru Platan. Vedle bas pár ošlapaných kožených pantoflí a pár křápů zhotovených z holinek ořezaných až k patě. Pantofle i křápy zadělané blátem a hnojem, sloužily nejspíš při obstarávání dvora a chlívků a páchlo z nich přes pohostinství až do kuchyně. Kuchyně osazena kredencem se zežloutlými a ohmatanými dvířky i stěnami, jejich barva byla na začátku asi bílá, ale teď už stejná jako barva pruhu mucholapky, který visel rozvinutý od nízkého stropu a který byl zatížen hroznem ulepených much. Za sklem kredence zastrkané zohýbané pohlednice a blahopřání. Z povídání mezi dědou a Čapkovými se mi v paměti udržela jen historka Čapkových z nějakého zájezdu snad do Děčína či do NDR, při kterém v jakési restauraci způsobili nějaký malér. Prý to ale v tom Děčíně či v NDR měli přece vědět, že oni Čapkové jsou tím všude známí, že kam přijdou, je hned veselo, tedy se tam neměli tak divit a strhávat hned takový povyk!

Z Brtce už nepokračují žádné asfaltové silnice, jen cesty vyježděné traktory do polí mezi lesy, a to ještě jen jedna z nich po pár stech metrech nekončí, ale přivádí do sousední, asi dva kilometry vzdálené vsi. Z téhle cesty, rozběhlé z kopce, je přes lískové kmínky vidět do

zprohýbané krajiny rozbalené do dálky až k Milevsku, ale není odtud vidět ani Milevsko, ani žádná jiná osada, ani slyšet odtud po několika krocích zase nic není. Dojem odlehlosti toho kouta je zesílený i tím, že co je dál, nemůžu přecíst ani z mapy, protože její záběr tady končí. Název vesnice, do které po cestě přijdu, je mi naprosto neznámý a nepovědomý.

Z téhle vesnice scházím ještě dva kilometry cestou mezi poli a křovím a pak už jen po poli na asfaltovou silnici, podél které teče podle mě potok, co ale cedule na olši v ohybu označuje jako „revír Smutná“, takže jde o říčku. Její voda v roce 2001 trhala mostky i most, viděl jsem už jen následky, pole a louky zaváté bílým pískem a zasypané vyvrženým kamením. Přejdu-li po mostku a stoupám do protějšího svahu údolí, vcházím do Vlksic. V téhle vesnici se narodil a vyrostl můj děda. Před lety jsem si zapsal do deníku, že když sem přicházím či zajíždím, všim, co z něj přešlo do mě, může se tu děda znovu rozhlížet. Ve středu vesnice stál a pořád ještě stojí dvůr, který kdysi patřil milevskému klášteru. Celý ten dvůr je obehnaný vysokou zdí z hrubého kamení, jehož ostré hrany ze zdi útočně vyřezávají. Zeď je tak vysoká, že přes ní není nic vidět. Z kamene jsou i stěny hlavní obytné budovy. Všechna okna té budovy jsou zamřížovaná. Hustou mřížkou je krytá i malá špehýrka v masivní dřevěné brance. Do školy odtud děda chodil sedm kilometrů do vesnice s kostelem, který svým slohem, v němž loď je obestavěná množstvím vedlejších kaplí a vchodů, připomíná pevnost. Pevnost, která stejně jako klášterní dvůr odolá všem nájezdům i naléháním. V tom kostele dědu biřmovali. Vzápětí ale nahmátl lano komunismu, toho se pak celý život držel, v jeho linii a v jeho záhybech budoval. Až když mu ve stáří hlava slábla, zase se lana pouštěl a hroby svých kamarádů soudruhů, které přežil, nezapomínal znamenat v rohu křížkem.

U klášterního dvora uhýbám z hlavní silnice a zacházím si vesnicí kolem rybníka k chalupě, ze které se děda po svatbě s babičkou odstěhoval právě do Sedlce, odkud se vypravuji na popisované cesty. Posledně vjížděla k dávno prodané chalupě vrátky ženská s vyzvánějící taškou na kolečkách, chvíli předtím jsem ji potkal v místním koloniálu, kde skládala do tašky nejistými pohyby lahváče.

Pak se vracím na hlavní silnici a nastupuji cestu do Chyšek, do vsi s nejbližší školou. Jenže já se do té vesnice narodil od školáků těším, protože pomalu přechází poledne a i špatná hospoda by už byla dobrá a v Chyškách je opravdu dobrá hospoda U Čižinských. Projít ale musím ještě dvě vesnice jiné a v nich kolem několika robustních novostaveb z tvárnice, často nikdy neomítnutých, nejlépe aspoň dvojpatrových, s širokými, třídlínnými okny. U jedné, která se probourala vzhůru mezi stodolami a chlívkami nejspíš na místě chalupy staré a která je šerednější než všechno, co vedle ní chátrá, už docela sprostě nadávám.

Ale už je blízko k hospodě a už v ní sedím. Čepují Platan. Nevaří, mívají jen zavináče a utopence. Od podzimu do jara se tu nesvléká z kabátů. Když sem po poledni přicházím, někteří chlapi už platí svoji útratu za tři piva a odchází. Ti, kteří zůstávají, se zahřívají řečí. „Je ode dneška půst. To znamená, že nemáme chlastat. Ne že bysme neměli žrát maso, o to nejde. Chlastat nesmíme. - A zejtra se nesmí hejbat s kontem. To se taky říká. - Říká se, že se nesmí hýbat se zemí a se ženou. Ale jen se svojí se nesmí hýbat, se říká. – Ještě jedno malé pivo! – A dej si velký! Seš už velkej, ne? Máš ho už velkého, ne? – Tak to bych si musel dát tupláka. – Teda mně bejt patnáct, já bych na něj vlít, bejt ženská. Já bejt ženská... - Ty bejt ženská, Bohouši, tak seš kurva. Dyt' ty seš kurva i jako chlap!”

Odtud je přede mnou do městečka, do kterého mě děda svým přestěhováním přivedl a ve kterém jsem vyrostl a vychodil školu já, ještě dvanáct kilometrů přes pole, pastviny, lesy a hřeben Jistebnické vrchoviny. Jenže v kopcích nad Sedlcí se asi stýkají pole s odlišným magnetismem. Je tu zaražena pomyslná hraniční závora a u ní veletínská hospoda, které mě nepropouští dál. Doma už předem vědí, že si sem pro mě budou muset přijet, vědí, že dál v jeden den nedojdu. Že za světla tenhle předěl nepřekročím.

(24. 3. 2005)

